

Using student assessment for professional learning: focusing on students' outcomes to identify teachers' needs

Marcela Otavová (rec.)

Pedagogická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci;
ZŠ a MŠ Horka nad Moravou

Timperley, Helen. *Using student assessment for professional learning: focusing on students' outcomes to identify teachers' needs*. Education Policy and Research Division, Office for Policy, Research and Innovation, Department of Education and Early Childhood Development, 2011.

Využití principů formativního hodnocení v pedagogické praxi vede k zefektivňování učení žáků a učitelů. Na základě analýzy učebního procesu prostřednictvím důkazů o učení učitelé plánují svůj profesní rozvoj a smysluplně nastavují cíle jak pro žáky, tak pro sebe. Tento pohled na hodnocení je v rozporu s tendencí nahlížet na hodnocení jako na proces separovaný od učení a vyučování, který stojí na konci cyklu učebního procesu a jehož hlavní úlohou je popis a sumarizace.

Kniha je určena pedagogickým pracovníkům ve všech fázích jejich profesního růstu, studentům učitelství, vedoucím pracovníkům ve školství a tvůrcům školské politiky. Poskytuje koherentní způsob identifikace specifických potřeb učení žáků a učitelů a jejich synergií.

O aktuálnosti tématu profesního učení, které vede k zlepšování výsledků žáků, svědčí i fakt, že v České republice narůstá počet základních škol vnímajících hodnocení jako součást učení a průběžnou evaluaci jako příležitost pro svůj rozvoj. Příkladem mohou být školy zapojené v projektu *Pomáháme školám k úspěchu* nadace Renáty a Petra Kellnerových. Tyto základní školy dlouhodobě naplňují principy formativního hodnocení a využívají rozmanité formy vzájemného učení pedagogů. Vyhodnocují svou výuku s využitím rozborů důkazů o učení žáků, plánují a definují své cíle na základě průběžné evaluace a sdílejí své profesní zkušenosti.

Autorka knihy, Helen Timperley, je profesorkou University of Auckland. Její vědecká práce v oblasti profesního rozvoje učitelů je založena na analýze potřeb studentů zjištěných prostřednictvím hodnocení. Badatelský cyklus učení, který je podrobně definován v této publikaci, je výsledkem dlouhodobého výzkumu v praxi učitelů na Novém Zélandu a v Austrálii. Zkušenost autorky s preprimárním, primárním i sekundárním vzděláváním tvoří základ pro profesní kariéru zaměřenou na podporu plánování a organizace výuky tak, aby se zlepšily studijní výsledky žáků, kteří dlouhodobě selhávají. Publikovala v mezinárodních akademických časopisech, jako je *Review of Educational Research* nebo *Journal of Education Change*. Napsala čtyři knihy zaměřené na profesní učení a v současné době se vyjadřuje ke školské reformě.

Cílem této publikace je popsat, jak lze principy formativního hodnocení aplikovat v profesním učení, a tím zlepšovat implementaci učebních postupů, které vedou k lepším výsledkům studentů. První a současně nejobsáhlejší část publikace popisuje jednotlivé fáze badatelského cyklu učení. První dimenzí cyklu je odhalování současného stavu žakových kompetencí a vzdělávacích

potřeb. *Co již žáci vědí? Jaké důkazy o učení byly použity? Co se žáci musí naučit? Jak budeme jako učitelé stavět na tom, co studenti vědí?* Současně učitelé zjišťují, co se potřebují naučit, aby zlepšili učení svých žáků. Prostřednictvím tohoto procesu se jejich zapojení do učebního procesu řídí porozuměním potřeb žáků v dosahování pokroku. Druhá dimenze cyklu nabádá učitele, aby definovali své potřeby nutné pro zvýšení efektivity v oblastech, které potřebují žáci rozvíjet. Smysluplné je využití odborné podpory při identifikaci vlastních vzdělávacích potřeb tak, aby měly dopad na žáky. Třetí dimenze cyklu je zaměřena na profesní růst a shromažďují se zde důkazy o potřebách učení žáků, o potřebách učení učitelů a důkazy o tom, které metody a strategie s největší pravděpodobností řeší konkrétní potřeby učení studentů. Čtvrtá dimenze akcentuje výuku. Změny v přesvědčení, znalostech a dovednostech učitelů, které byly nabyty prostřednictvím profesního učení, musí vést ke změně učebních postupů. V této fázi cyklu je důležité systematické a kontinuální vyhodnocování. V páté dimenzi přichází na řadu vyhodnocování. *Jak efektivní bylo to, co jsme se naučili a učinili při podpoře učení a pokroku našich žáků?* Tato otázka se opírá o vizi učení jako procesu vývoje učitele, jako učícího se, přizpůsobivého odborníka, který ví, jak získat, organizovat a aplikovat odborné znalosti na specifické problémy výuky a učení, a flexibilního profesionála, který kvalifikovaně posuzuje přínos fungující rutiny, stejně jako nové pedagogické výzvy. Druhá část publikace je zaměřena na důležitou roli vedoucích pracovníků ve školství při formování edukačního prostředí, ve kterém se profesní učení nestává pouhým sledem událostí s malým dopadem na výsledky studentů, ale komplexním nástrojem pro zkvalitňování výuky. Poslední část publikace akcentuje roli tvůrců kurikulárních

dokumentů a školské politiky. Autorka tuto roli, je-li plněna efektivně, považuje za klíč k úspěchu.

Problematikou profesního učení a formativního hodnocení se v České republice zabývá autorka Hana Košťálová, která vydala několik publikací s tímto tématem a zároveň je též programovou ředitelkou projektu *Pomáháme školám k úspěchu*. Ze zahraničních autorů jsou to např. J. Hattie, V. M. J. Robinson and J. M. Parr.

Moje šestnáctiletá zkušenost výuky na 1. a 2. stupni základní školy a práce mentorky jedné ze škol projektu *Pomáháme školám k úspěchu* mě dovedla k poznání, že kvalitní výuka musí odpovídat specifickým potřebám žáků. Zároveň jsem přesvědčena o nutnosti průběžně vyhodnocovat svou pedagogickou práci a analyzovat výstupy svých žáků tak, abych mohla odkrývat i nový potenciál pro svůj profesní růst. Publikace Helen Timperley je unikátním odborným průvodcem pro ty pedagogy, kteří považují sebereflexi, sebehodnocení a zpětnou vazbu od kolegů za efektivní nástroje svého profesního růstu a dokáží je využít pro maximalizaci příležitostí k učení svých žáků.

Literatura

Hattie, J., Timperley, H. The power of feedback, Review of educational research, 2007.

Košťálová, H. Miková, Š., Stang, J. Školní hodnocení žáků a studentů se zaměřením na slovní hodnocení. Praha: Portál, 2012.

- Košťálová, H. Vybrané kapitoly pro rozvoj pedagogických dovedností. Praha: Oeconomica, 2010.
- Košťálová, H., Straková, J. A kol. Hodnocení, důvěra, dialog, růst. Praha: SKAV, 2008.
- Otavová, M. Role pedagogického mentora ve zvyšování profesních kompetencí učitele základní školy. e-PEDAGOGIUM [online]. III/2016. Dostupné z WWW: <<https://www.pdf.upol.cz/veda/odborne-casopisy/e-pedagogium/>>.
- Otavová, M. Vzájemné učení jako efektivní strategie ve zvyšování profesních kompetencí učitele primární školy. 2016.
- Otavová, M. Využití badatelského cyklu učení ve zvyšování profesních kompetencí učitele primární školy. 2017.
- Robinson, V. M., J., Loyd, C., Rowe, K. J. The impact of leadership on students' outcomes: An analysis of the differential effects of leadership type, 2008.
- Timperley, H. Using student assessment for professional learning. Melbourne: Department of Education and Early Childhood Development, 2011.
- Timperley, H. Teacher professional learning and development. UNESCO, 2008.
- <http://www.kellnerfoundation.cz/pomahame-skolam-k-uspechu>